ሕጂ'ውን ንሰልፋዊ ሓድነት ንጽዓት

ሰላም ኣሓትን የሕዋትን፡ ከመይ ቀኒኽን ቀኒኹም። ብዙሕ እናፍቐክን እናፍቐኩም። ሩሑስ ባዓል ልደት ፈረንጂ የሕልፍኩም ክትኮኑ ዘለኒ ተስፋ ልዑል ኢዩ። ሩሑስ ባዓል ልደት ሓበሻ ይግበረልና እንዳበልኩ፡ 2017 ዓመተ ሰላም፣ ሓጎስ፣ ጥዕና፣ ዓወትን ኣሳልጦምን ክትኮነልና እምነ።

መእተዊ - "ዘለዎ ዝሃበስ ብቓቕ ነይባሃል"

ሕጂ ንኹላትና ብሩህ ኮይኑ ስለዘሎ፡ ብዛዕባ ህልው ኩነታት ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፍና ክምድር ኣይደልን። ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፍና ኣብ ኣስጋኢ ኩነታት ከምዘሎ ኩላትና ንሰማማዓሉ ሓቂ ኢዩ ኢለ ጥራሕ ክሓልፎ። እቲ ዓንደ-ሕቖን ቖንዲ መለለዪ ሕላገት ሓድነት ሰ.ዲ.ሀ.ኤ. እቲ ናይ ክልተ ድሕረ-ባይታ ዝነበሮም ሓይልታት (ህ.ግ.ን ተ.ሓ.ኤ.ን) ዝገበርዎ ሓድነታዊ ኪዳን ኢዩ። መስርሕ ሓድነት ጕዕዞ እምበር ናይ ሓደ ጊዜ ወይ ናይ ሓደ ህሞት ፍጻሜ ስለዘይኮነ፡ መስርሕ ሓድነት ሰልፍና ብቐጻሊ ክኹስኮስን ሕድህዳዊ ምትእምማን ክምገብን ይግቦኦ። ሓድነት ሰልፍና ዓኹኹን ደልዲሉን፡ ናይ ዝሓለፈ ብሰንኪ ጕድለት ሓድነት ንዘተፈጸሙ ገይጋታት ዝእረምሉ ባይታ ዘንጽፍን፡ ንሕጂን ንመጻእን ናይ ህዝቢ ኤርትራ ሓድነት ንምርግጋጽ ኣብ ዝግበሩ ቃልስታት ከምመንጠሪ ዘንጊ ኮይኑ ከገልግል ዝኽእል ዝነበረ ኣገዳሲ እምነ-ኩርናዕ ታሪኽና ኢዩ። ነዚ ናይ ሓድነት ኪዳን ዘቕሙ ሓይልታት፡ ከም ተራ ሰባት ወይ'ውን ከም እኩባት ሰባት ወይ'ውን ከም ተራ ሰልፍታት ዝጥመቱ ዘይኮኑስ እንታይ ዳኣ ከም ናይ ህዝቢ ኤርትራ ተጻራሪ ናይ ሓርነታዊ ቃልሲ ታሪኽን ድሕረ-ባይታን ዝውክሉ ባእታት ኮይኖም፡ ነቲ ዝሓለፈ ናይ ምብትታንን ፋሕን ታሪኽ ዓጽዮም፡ ንህዝቢ ኤርትራ ንሓለፈ ናይ ቃልሲ ታሪኹ ብምቕርራብን መጻኢ ሓድነቱ ብምርግጋጽን፡ ኣብ ኤርትራ ፍጹም ነባሪ ሓድነት፣ ፍትሒ፣ ልዕልና ሕጊ፣ ዲሞክራሲ፣ ሰላምን ዕበየትን ንኽረጋገጽ ንኽጽዕቱ ኪዳን ዝኣተዉ ኢዮም ነይሮም። ንኣብነት፡ ሓው መስፍን ሓጎስ እንተወሰድና መስፍን ሓጎስ ከም ሰብ ኣይኮነን ንነብሱ ዝውክል፡ እንታይ ዳኣ ታሪኽ፣ መንነት፣ ጽንዓት፣መስዋእትነት፣ ልዑላውነት፣ ሃገራውነትን ዓወትን ዝሓዘ ድሕረ-ባይታ ናይቲ ሓደ ሸነኽ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ፡ እቲ ካላኣይ ሸነኽ ካኣ ከምኡ። ስለዝኾነ፡ ***ሓድነት ሰ.ዲ.ሀ.ኤ. ካብ ዝኮነ ኣባል (ተራ ይኹን መራሒ) ወይ'ውን ትካላት ሰልፊ (ማእከላይ ባይቶ ይኹን ፈጻሚ ሸማግለ፡ ወ.ዘ.ተ.) ንላዕሊ ኢዩ።*** ሓድነት ሰልፊ ብነዚ ሓቂ እዚ ዘንጸባርቕ ኣታሓሕዛ ክትሓዝን ብውርዙይን ብሱሉን ኣተኣላልያ ክእለን ይግባእ ነይሩ። ህዝቢ ኤርትራ ትጽቢት ዝገበረሉ ናይ ሓድነት ፈተነ(test case) ምንባሩ'ውን ክርሳዕ የብሉን።

ኣብዘን ዝሓለፋ 5+ ዓመታት፡ ሓድነት ሰልፍና ሓይሉ መልእኽቲ ሰ.ዲ.ሀ.ኤ. ናብ ህዝቢ ኤርትራ ንኽሰርጽ ዝተገብሩ ጻዕርታትን ዝተኸፍሉ ዋጋታትን ቀለልቲ ኣይነበሩን። ኩሉ ኣባል ከከም ዓቕሙ'ን ኩነታቱን ዝኸፈሎ ዋጋ ብቐሊል ከምዘይግመት ኢዩ ዝርዳኣኒ። ብወገነይ፡ ሓድነት ሰልፍና ዓኹኹን እግሪ ተኺሉን ንቕድሚት መታን ክምርሽ ብኹሉ ዓቕመይን ብሙሉእ ልበይን ጽዒተ፡ ዝኸፈልኩዎ ዋጋ'ውን ከቢድ ኢዩ። ድሕሪ እዚ ኩሉ፡ ሕጂ ንሓድነት ሰልፍና ዘዳኽምን ካብኡ ሓሊፉ'ውን ዝበታትንን ወስታት ክስንዘሩ (ካብ ላዕሊ ይኹን ካብ ታሕቲ) ከለዉ ስቕ ኢልካ ምዕዛብ ከም ንህዝቢ ኤርትራ ምጥላም ኮይኑ ይስማዓኒ። ሰልፋዊ ግዴታ ከምዘይምፍጻም ገይረ'ውን ይቖጽሮ። ከምኡ ስለዝኾነ ኢዩ ካኣ ከከምኩነታቱ ኣጋጣሚ ኣብዝተረኽበሉን፡ ንሓድነት ሰልፊ ንምክልኻል ዝዓለመ ርኢቶታተይ ንኣባላት ዘካፍል። ናይ ሎሚ'ውን ካብዚ ዝተፈልየ ኣይኮነን። እስከ ኣብቲ ንሓው መስፍን ሓጎስ ንምውንዛፍ ዝተገብረ መስርሕ፣ ዝተወሰደ ውሳኔ፣ ናይ ፓልቶክ መግለጺ ኣቦመንበር ሰልፊን ድሕሩ ዝተራእዩ ተርእዮታት ዘለኒ ትዕዝብታት ወስ ከብል፦

ቕድሚ ናይ ምውንዛፍ ውሳኔ ዝነበረ መስርሕ - "ቆርበት ኣብ ምንታያ ---"

እቲ ቀንዲ መፈላለዪ ፖሊቲካውን ናይ ሓሳባት ፍልልይ'ምበር ሕግን ሕጋውነትን ወይ'ውን ዲስፕሊንን ዲስፕልነትን ኣይነበረን። ኣብ ጕዳይና ደቂ ወስን ስለዘይኮና እቲ ሓቂ ካባና ዝተኸወል ኣይኮነን። ዋላ'ውን እቲ ሓው መስፍን ይቕርታ ክሓተሎም ኣለዎ ተባሂሎም ብማባ ዝቐረቡ ነጥብታት እንተራኣና፡ ነዚ ሓቂ እዚ ኢና ንግንዘብ። እዞም ናይ ፖሊቲካን ናይ ሓሳባት ፍልልያት ቕድሚ 2ይ ሰልፋዊ ጉባኤ ኣትሒዞም ዝቐላቐሉ ዝነበሩ ኢዮም። ኣብ መስርሕ ምድላውን ኣካያይዳ 2ይ ሰልፋዊ ጉባኤ ዝተፈጥሩ ዘይምርድዳኣት ነቶም ዝጸንሑ ፍልልያ ዝይዳ እንዳኣገፍሕዎም መጺኦም። ከምኡ ስለዝነበረ ኢዩ ካኣ፡ ነቲ ፍልልያት ንምድህሳስን ጠንቂ ንምፍላጥን ተባሂሉ፣ቕድሚ 2ይ ሰልፋዊ ጉባኤ ዝወጸትን ጉባኤ'ውን ንኽትቕጽል ዝፈቐደላ ኮሚቴ ተመዚዛ ዝነበረት። እታ ኮሚቴ ግን ስራሓ ከይሰርሐት ደስኪላ ተሪፋ። ሓደ ካብቲ ቀንዲ ጠንቅታት ናይዚ

ሰልፍና ዘለዎ ሃለዋት፡ እዛ ኮሚቴ እዚኣ ስራሓ ብጉቡእ ክትሰርሕ ስለዘይተገብረ ኢዩ። ስለምንታይ ከምኡ ኮይኑ ገዲፍና፡ እታ ዝቖጸለት ኮሚቴ፡ ሓው መስፍን ሓጎስ ናይ ካብ ሓልፍነት ማእከላይ ባይቶ ንምውራድ ናይ ስንብታ ወረቐት ዝጻሓፎን ናይ ፈጻሚት ሽማግለ ግብረ-መልስን ምስዝተኣሳሰረ ጉድያት ተጻሪ ተብሂላ ዝተመዘት ኮሚቴ ኢያ።

እዛ ኮሚቴ እዚኣ ነጻ ኣይነበረትን፣ መብዛሕቶም ኣባላታ ምስቲጉዳይ ምትእስሳር ዝነበሮምን ርኡይ ናይ ረብሓታት ምግጫው (conflict of interest) ዝነበሮም ኢዮም። ከምዚ ዓይነት ኣካይዳ ኢሳይንሳዊ ጥራሕ ኢዩ ዘይኮነስ ኣብዝኮነ ትካል ከምኣሰራርሓ'ውን ቁቡል ኣይኮነን። ስለዚ፡ እቲ መስርሕ ምጽራይ ኪይተበገሰ ከሎ ኢዩ ዘምቢው። ኣብከምዚ ኩነታት፡ ነጻን ርትዓውን ሚዛናውን መስርሕ ምጽራይ ክግበር ስለዘይካኣል፡ ካብ ከምዚ ዓይነት መስርሕ ምጽራይ ተበግስካ ዘይሻራውን ሚዛናውን ውሳኔ ክዋሃብ ኣይካኣልን። ከምቲ ኣቦው ዝብልዎ "ቆርበት ኣብ ምንታያ --- ዝዓይነቱ" ኢዩ ነገሩ።

ናይ ምውንዛፍ ውሳኔ - "ንሓደ ወገን ሰሚዕኻ ኣይትፍረድ"

እቲ ናይ ምውንዛፍ ውሳኔ፡ ሕጋውነትን ቅዋማውነት ዝጎደሎ ውሳነ ኢዩ ኢለ እየ ዝመዝኖ። ብውሕዱ እዞም ዝስዕቡ ምኽንያታት ካኣ ክጥቀሱ ይካኣሉ፡-

I. ካብ ሰልፊ ኣባልነት ምውንዛፍ ማለት እንታይ ማለት ኢዩ? ኣባልነቱ ዝተወንዘፈ ኣባልከ እንታይ ኢዩ ናይ ኣባልነት ግባኣቱን ናይ ኣባልነት መሰላቱን? ኣባልነት ኣብ ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ብመልክዕ መሰላትን (ዓንቀጽ 4.3) ግብኣትን (ዓንቀጽ 4.4) ኢዩ ዝግለጽ።ናይ ዝተወንዘፈ ኣባል መሰልን ግቡኣትን ዝድንግግን ዝውስንን ዓንቀጽ ኣብ ቁዋም ሰልፍና የልቦን። ስለዝኮነ፡ ኣባልነት ካብ ሰልፊ ክውንዘፍ ይኹን ክድስክል ኣይካኣልን። ብዓንቀጽ 4.5 መሰረት፡ ክስጎግ ጥራሕ ኢዩ ዝካኣል።

II. ሓው መስፍን ሓጎስ ሓላፍነቱ ካብ ማእከላይ ባይቶ(ማባ) ብገዛእ ፍቓዱ ስለዘውረደን፡ ማባ ካኣ ስለዘፍቐደሉን፡ ተራ ኣባል ሰልፊ ኢዩ ነይሩ። ብቁዋም ሰልፍና መሰረት ካኣ ዝኾነ ንውልቀ ኣባል ዝምልከ ጉዳይ በታ ዘለዋ/ዘላታ ጨንገር ኢዩ ዝውዳእ (ብዓንቀጽ 5.2.1 መሰረት፡ጨንፈር መሰረታዊ ኣሃዱ ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ኢያ)። ብይግባኝ ጥራሕ ኢዩ ጉዳዩ/ያ ናብ ዘባ ወይ'ውን ካብኡ ንላዕሊ ዘሎ ጽፍሒ ዝሓልፍ። ናይ ሓው መስፍን ሓጎስ ጉዳይ ካኣ በቲ ዝነበሮ ጨንፈር ክትሓዝን ክእለን ነይሩዎን ይግቦኦን። ***ማባ ጉዳይ ሓው መስፍን ታሕቲ ወሪዱ ክርኢ ቁዋማውን ሕጋውን ኣይነበረን።*** ከምኡ ስለዝተገብረ፡ ናይ ሓው መስፍን ናይ ይግባኝ ቁዋማዊ መሰል(ዓንቀጽ 4.3.6) ተገፊፉ ማለት ኢዩ። በቲ ዝግቦኦ ማለት ብጫንፈር እንተዝረኣ፡ ናብ ንእስ ዞባ፣ ናብ ዞባ ወ.ዘ.ተ. ይግባኝ ናይ ምባል ቁዋማዊ መሰሉ ክጥቐም ምኸኣለ ነይሩ።

III. ብዓንቀጽ 4.3.6 መሰረት፡ ዝኮነ ኣባል ንዕኡ ዝምልከት ክስታት ዘጠቓቕል ውሳኔ ኣብዝውሰደሉ እዋን ክስታቱ ክፈልጥን ንኽሱ ክከላኸልን መሰሉ ሕሉው ከንሱ፡ ሓው መስፍን ግን እዚ ዕድል እዚ ክረክብ ኣይካኣለን። ጉዳዩ ማባ ሰለዝራኣዮ፡ ሓው መስፍን ካኣ ኣባል ማባ ስለዘይኮነ፡ ኣብ ቅድሚ ማባ ቀሪቡ ንክስታቱ ክከላኸል ኣይክእልን ኢዩ ተባሂሉ ተኸልኪሉ። ***ከምዚ ዓይነት ኣካይዳ ማባ፡ ቁዋም ሰልፊ ዝጣሃሰ ጥራሕ ዘይኮነስ መባእታዊ መሰል ኣባል ዝገፈፈን ዘይፍትሓዊ ኣገባብ ኢዩ'ውን ነይሩ።***

እቲ ውሳኔ ቅንዕና ዝጎዶሎ ውሳኔ ኢዩ'ውን ነይሩ። በቲ ሓደ ወገን፡ ሓው መስፍን ተወንዚፉ'ምበር ኣይተሰጉን ይብል ማባ። በቲ ካልእ ወገን፡ ኩሉ መሰላቱ ተሓዲጉ (እተን ዝዋሃበኦ ዝነበራ ዘይጥቐማ ናይ መጓዓዝያን ናይ ተለፎን ሓገዝ/መቕንን ከይተረፋ)፡ ካብ ሕጂ ንዳሓር ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ዝሓተካ ጉብኣት/ግዴታት የልቦን፡ ንስኻ'ውን ካብ ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ትሓቶ መሰላት የልቦን ይባሃል። መጀመሪያ ነገር፡ ማባ በየናይ ዓንቀጽ ቁዋም ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ንሓው መስፍን መቕንኑ ከሕድጎ ከምዝወሰነ ዝጠቐሶ ነገር የልቦን። ኸጠቕስ'ውን ኣይክእልን፡ ኣብ ቁዋም ሰልፊ ስለዘየለ። ዝተሰጎገ ኣባል ጥራሕ ኢዩ መሰሉ ዝሕደግ። ስለዚ፡ ሓው መስፍን ሓጎስ ብተግባር ተሰጒጉ ከንሱ ማባ ተውንዚፉ ኢዩ ምባሉ ቅንዕና ዝጎዶሎ ኣባሃህላ ኢዩ ።ሳዕቤኑ ካኣ ጽቡቕ ኣይኮነን። ዳሓር ካኣ ካብ ሓደ ዕድሚኡ ምሉእ ዝተቃለሰን ዘቃለሰን ሓርበኛ ነዘን ኣባል ብዝኸፍሎ ገንዘብ ዝዋሃበኦ ዝነበራ ዘይጠቕማ መቕንን ንምሕዳግ ምውሳንን ምትግባርን ጨካን ውሳኔን ተግባርን ኢዩ።

ናይ ፓልቶክ ኣኼባ ኣቦመንበር ሰልፊ– “ንባዓል ነጎዳስ ሓዊ ወስኸሉ”

ኣገባብ፡

ሰልፍና ዘለዎ ኩነታት ኣብ ግምት ብምእታው፡ ሕጂ ዝድለ ዝነበረ ኣገባብ፡ ኣባላት ብርጉእ መንፈስን፡ ስምዒትካ ውሕጥ ኣብልካ እሂን-ሚሂን ብምብህሃልን ናይ ሰላምን ናይ ምርድዳእን መንፈስ ምፍጣር ኢዩ። ንከምዚ ዓይነ ጉድይ፡ ፓልቶክ ሙቑእ ሃዋሁ ዘይፈጥር መሳርሒ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ብኣንጻሩ ንኣባላት ኣብ ስሚዒት ኣእትዩ ነንሕዶም ዝጋጨውሉ ባይታን ኩነታትን ኢዩ ዝፈጥር። ኣቦመንበር ሰልፊ ንከምዚ ዓይነት ጉዳይ ብፓልቶክ ናይ ኣባላት ኣኼባ ምክያዱ፣ ውርዙይ ኣገባብ ተኸቲሉ ኣይብልን። ብግብሪ ካኣ ኣባላት ሰልፊ ንውሳኔ ማባ ዝድግፍን ዘይድግፍን ብዝዓይነቱ ኣብ ኽልተ ደምበ ተገዚያም ርእቶታቶም ብስሚዒት ተዳራብዮም። እዚ ምርድዳእ ዝፈጥር ኣይነበረን ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኣብ ሞንጎ ኣባላት ሕድሕዳዊ ምጥርጣራት ዝፈጥረ ተርእዮ ኢዩ’ውን ነይሩ እብል። እቲ ኣገባብ ነቲ ውሳኔ ማባ ዝድግፍ ዝነበረ ሸንኽ ዝያዳ ዝጥዕም ኢዩ ነይሩ እንተበልኩ’ውን ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ኣብሃህላ ኣይመስለንን። ንኣባላት ዝተፈቐደ ጊዜ 4 ደቓይቕ ጥራሕ ስለዝነበረ፡ ኣብ 4 ደቓይቕ ተቓውሞ ምስ መተካእታ ከተቕርብ ስለዘይካኣል፡ መብዛሕትኡ እቲ ነቲ ውሳኔ ዘይደገፈ ሸንኽ፡ ክዛረብ ኣይመረጸን እብል። ንባዕለይ ከምኡ ስለዝገበርኩ። ስቕ ምባሉ ግን ነቲ ውሳኔ ከምምድጋፍ ዝቑጸር ኣይኮነን። ሙቑእ ኣገባብን ኩነታትን ኣብዝረኸበሉ ኣገጣሚታት ተቓውምኡ ካብምግላጽ ዓዲ ኣይከውዕልን ኢዩ። ኣነ’ውን ሕጂ ንሱ እየ ዝገብር ዘለኩ።

ትሕዝቶ፡

እዚ ናይ ምውንዛፍ ውሳኔ፡ ክልተ ወገናት፡ ማለት ተወንዛፋይን (ሓው መስፍን) ኣወንዛፋይን (ማባ) ኣለውዎ። ይኩን’ምበር ኣብቲ ኣኼባ ፓልቶክ ሓደ ወገን (ኣወንዛፋይ) ጥራሕ ኢዩ ነይሩ። ብኣቦመንበር ሰልፊ ዝተዋህበ መግለጽን ናይ ሕቶታት መልስታትን፡ እቶም ኣባላት ማባ እግሪ-እግሩ ኣንዳሳዓቡ ዝህብዎ ዝነበሩ ተወሰኽቲ መግለጺታትን መልስታትን ብምልኡ ነቲ ሓደ ሸነኽ ዝውክል ርእቶታት ጥራሕ ኢዩ ነይሩ። ናይቲ ካላኣይ ሸነክ (ተወንዛፋይ) ርእቶታት ይኹን መተካእታ (ተጻራሪ ሓሳባት) ጭራሽ ስለዘይነበረ፡ እቶም ዝተረፍና ኣባላት ሰልፊ ናይ ክልተ ወገናት ሰሚዕእና ርትዓዊ ርእቶታትና ይኹን ሚዛና ከነቐምጥ ዝካኣል ኣይነበረን። ***ማባ ንሕና ኢና ሓቂ፣ ንሕና ኢና ፍትሒ፣ ንሕና ዝበልናኩም ትሰምዑ፣ ንሕና ዝበልናኩም ትገብሩ ኢዩ ክብል ፈቲኑ።***

ብዝኾነ፡ መግለጺ ኣቦመንበር ሰልፊ ምስተዋህበ፡ ናይ ኣባላት ሕቶን ርእይቶን መድረክ ተኸፍቱ (ንነብሲ-ወከፍ ተዛራባይ 4 ደቓይቕ)። እቲ መድረክ ንስሚዒት’ምበር(emotion) ንርትዒ/ርትዓውነት(reason) ዝዕድም ስለዘይነበረ፡ እቶም ዝተዛረቡ ዘዘለዎም ስሚዒት ኢዮም ገሊጾም። ብሓፍሽኡ ኢቲ ውዕሎ ኣብ ክንዲ ስኹንን ርጉእን ህዱእን ኣካያይዳን ኣዘራርባን፡ ስሚዒትን ስሚዒታውነትን ኣብ ርእሲ/ዝባን ርትዒን ርትዓውነትን ዝነገሰሉ ተረኽቦ ኢዩ ነይሩ (emotion resigned over reason):: መብዛሕቶኦም ካብቶም ዝተዛረቡ (እንኮላይ ሓለፍቲ)፡ ብዛዕቦኦምን ብዛዕባ ስሚዒቶምን እዮም ተዛሪቦም። እቲ ኣገባብውን ስሚዒትካ ኣብቲ ዝተዋህበ መግለጺ ክትህብ እንተዘይኮይኑ፡ ሚዛን ኣብቲ ቀንዲ ጉድይ ከተቐምጥ ዘኽእል ኣይነበረን። እቱይ-ምንታይሲ እቲ ተወንዛፋይ ወገን እንታይ ኢዩ ዝብል ኣብቲ ጉዳይ ሓበሬታ ጎዲሉ ስለዝነበረ። ብዓንቀጽ 4.3.3 ናይ ሰልፊ ቁዋም መሰረት ኣባላት ሙሉእ ሓበሬታ ክረኽቡ ዝግበኦም ከንሱ፡ ስለምንታይ ኣብዚ ጉድይ እዚ ከምኡ ኣይተገብረን መልሱ ንጹር ይመስለኒ። ማባ ነቲ ጉዳይ ንዕሡ ከምዝጥዕም ገይሩ ከቕርቦ ስለዝደለየ ምኽኑ ካብቲ ዝህቦ ዝነበረ ሓድ-ሸነኻዊ ክስታት (ንኣብነት ንምጥቃስ ዝዝክል፡ መስፍን ብኣባላት ክንፍረድ ደልዩና፡ መስፍን ክኸፋፍለና ደልዩ፡ ወ.ዘ.ተ.) ክትርዶኦ ዘጸግም ኣይመስለንን። ናይ ክሱስ ቃል ከይሰማዕካ ፍትሓውን ርትዓውን ሚዛን ከተንብር ስለዘይካኣል፡ ኣባላት፡ ክሱስ ኣብዚ ጉዳይ እንታይ ኢዩ ዝብል ኢሎም ክፍትሹን ክፈልጡን መሰል ጥራሕ ዘይኮነስ ጉብኣትውን ኣለዎም እብል። ንኣብነት፡ ነታ “መስፍን ብኣባላት ክንፍረድ ደልዩና” ትብል ናይ ማባ ክሲ ጥራሕ እኳ እንተራና፡ ሓው መስፍን ከምኡ ዘይበለ ምኽኑ ነቲ ናይ መልሲ ደብዳቤኡ ብምንባብ ክንግንዘብ ንኽእል። ቀንዲ ሓሳባት ሓው መስፍን፡ “እቶም ቀንዲ መንቀሊ ነገራት (ኣብኡ ተዘርዚሮም ኣለዉ) ዋላኳ ንሱ የልዕሎም’ምበር፡ ንኹሉ ኣባል ሰልፊ ስልዝምልከቱ፡ ኣባላት ብነጻ ዝማያይጥሎም መድረክ ብምፍጣር መፍትሒ ምንዳይ ይካኣል ኢዩ ዝብል ኢዩ”። ኣነ’ውን ሙሉእ ብሙሉእ ምስዚ ሓሳብ እዚ ይሰማማዕ። ሕጂ’ውን ንሱ ኢዩ እቲ መስረታዊ መፍቲሒ’ውን እብል።

ኣብቲ ናይ ፓልቶክ ኣኼብ ቡዙሕ ስለዝተባህለ ሕጂ ንኩሉ ምዝካሩን ምድጋሙን ተመራጺ ኣይመስለንን። ካብቲ ኩሉ ዝተባህለ ኣብ ሰለስት ኣገደስቲ ግንካእ ኣሰከፍቲ ተረክቦታት ዘለኒ ትዕዝብትታት/ሓቅታት ክጥቅስ ግን ኣገዳሲ ኮይኑ ይስማዓኒ። ንሳተን ካኣ እዘን ዝስዕባ ኢየ:-

I. ***ናይ ትጽቢታት ምዕባር ክለሳ-ሓሰብ (Expectations Violations Theory):-*** ብዙሓት/ዳርጋ ኩሎም ነቲ ውሳኔ ናይ ማባ ደጊፎም ዝተዛረቡ (እንኮላይ ኣባላት ማባ ማለት ኢዩ) ቑጠዐ ዝመልኦን ዳርጋ ናይ ሕነ-ምፍዳይ ዝዓይነቱ፡ ስሚዒታዊ ርእቶታት ኣብቲ ጉዳይን ኣብ ርእሲ ሓው መስፍን ሓጎስን ይህቡ ነይሮም እብል። ዳርጋ ኩላቶም፡ ሓው መስፍን፡ ዓቢ ነገር ክገብር/ክሰርሕ ዝጽበይዎ ዝነበሩ'ሞ፡ ከምቲ ዝተጸበይዎ ንትጽቢታቶም ዘዕግብ ስርሓት ዘይገበረ፣ ወይ'ውን ከም ሓው መስፍን፡ መብጸዓ ዝኣተወሎም'ሞ መብጽዕው ዝጠለመ ገይሮም ክገልጽዎ ፈቲኖም። ብዙሓት'ውን ***"መስፍን እንታይ ዶ ገይሩልና ኢዩ፣ መስፍን እንታይ ዶ ዝገብሮ ነገር ኣሎ ኢዩ፣ ወ.ዘ.ተ."*** ዝብሉ ዘይተወደኑ ክስታት የዝንቡ ነይሮም። ***እቶም ከሰስትን እቶም ዝተረፍና ኣብላትን ከ እንታይ ዝገበርናዮ ኣሎ ዝብል ሕቶ እንተዝቐርብ እቲ ክስታት ዝተወደነ ምኾነ ነይሩ።*** ከምኡ ኢሉ ዝሓተት ግን ኣይነበረን። ኹለን የእዳው ናብ ሓው መስፍን ሓጎስ ጥራሕ ኢየን ዝዋጣውጣ ዝነበራ። እዚ ከምዚ ዓይነት ኣጠማምታ ጉዳያት ዘይርትዓዊ ጥራሕ ዘይኮነስ ሓደገኛ ሳዕቤናት'ውን ስለዘለዎ ብዕምቆት ምፍታሹ ኣገዳሲ ይመስለኒ። ስለዝኮነ፡ *መጀመሪያ* ክሕተት ዘለዎ፡ "እዞም ተዛረብቲ ሓው መስፍን እንታይ ከገብር እዩ ነይሩ ትጽቢቶም?" እቲ ዘቕመጥዎ ትጽቢታት ከ ክውንነታዊ (realistic expectations) ዲዩ ነይሩስ ወይ ዘይክውነታዊ(unrealistic expectations) እልካ ምጥማቱ ኣገዳሲ ኢዩ። ዘይክውነታዊ ትጽቢት (unrealistic expectations) ኣቕሚጥካ፡ ትጽቢትካ ስለዘተማለአ ነቲ ትጽቢት ዘቐመጥካሉ ኣካል ክትቀጽዖን ኣብርእስኡ ሕነ ክትፈድን ምድላይ፡ ብናይ ስነኣእምሮ ትምህርቲ ኣጸዋውዓ፡ ***ትጽቢታት ናይ ምዕባር ክለሳ-ሓሳብ (Expectations Violations Theory)*** ይባሃል። እቲ ሕመረት ናይዚ ክለሳ-ሓሳብ እዚ፡ ሰባት ኣብ ሓደ ኣካል ትጽቢታት (ክውነታዊ ይኩን ዘይክውነታዊ)የንብሩ'ሞ እቲ ትጽቢታቶም እንተዘይተማለአ፡ ኣብቲ ትጽቢታት ዝተነብሮ ኣካል ቁጠዐ፣ ነድሪን ሕርቃን ይስመዖም'ሞ ብኩሉ ዓቕሞም ተጠቂሞም ነቲ ኣካል ክቐጽዕዎን ኣብርእስኡ ሕነ ክፈድዩን ይጽዕቱ። እቲ ሽግር ዝኸውን፡ ሰባት ዘይክውነታዊ ወይ'ውን ዘይብጻሕ ትጽቢታት የንብሩ'ሞ እቲ ዘንበሩዎ ትጽቢታት ክማላእ ስለዘይክእል፡ ነቲ ትጽቢት ዘንበሩሉ ኣካል ዘይፍትሓዊ በደላት የውርድሉ። ኣብ ከምዚ ዓይነት ኩነታት፡ እቲ ጸገም እቲ ዘይክውነታዊ ትጽቢታት ምቕማጥ እምበር እቲ ትጽቢታት ዝተነብረሉ ኣካል ኣይኮነን። ናይ ሓው መስፍን ሓጎስ ጉዳይ'ውን ካብዚኣ ዝተፈልየት ኣይኮነትን። ***እቲ መትሒ፡ እቶም ዘይክውነታዊ/ዘይብጻሕ ትጽቢታት ዘንበሩ ኣባልት ሰልፊ ትጽቢታቶም ምስትኽኻል'ምበር ንሓው መስፍን ካብ ሰ.ዲ.ሀ.ኤ. ኣባልነቱ ምውንዛፍ (ብግብሪ መሰጓግ) ኣይኮነን። እቶም ከሰስትን እቶ ዝተረፍናን ካኣ ኣነ/ንሕና ከ እንታይ ገይረ/ገይርና ኢልና ንሕተት።***

II. ***ኣብ ናይ ሞት ፍርዲ ወስታ ምርዓም (Condoning a Death Sentence):-*** እታ ቀንዲ ኣዝያ ዘሰንበደትኒን ኣዝያ ኣሕዛኒትን ኣሰካፊትን ዘረባ እታ ንሓው መስፍን ሓጎስ ንሞት ትፈርድ ብነድሪ ዝተሰንዘረት ጨካን ወስታ ኢያ። ክስቶ (ነቲ ነዛ ወስታ ዝሰንዘረ ስም ብምጥቃስ) ከምዝበሎ ተባሂላ'ውን ተደጊማ። ኣብ ሰ.ዲ.ሀ.ኤ. ከምዚ ዓይነት ወስታ ክረአ ብጣዕሚ ኣሰካፊ ጥራሕ ዘይኮነስ ኣዝዩ ኣሕዛኒ'ውን ኢዩ። ከምዚ ዓይነት ወስታ ይትረፍዶ ካብ ኣፍ ዝኮነ ኣባል ሰልፊ ክወጽእ ኣብ ኣእምሮ ዝኮነ ኣባል'ውን ክሰላሰል ኣዝዩ ኣደንጻዊ ምኳኑ ከይኣክል፡ ኣብ ምሉእ ኣባላት ሰልፊ ዝተጋብእሉን ብኣቦመንበር ሰልፊ ተወዲቡ ዳርጋ ኩሎም ላዕለዎት ሓልፍቲ ሰልፊ ኣብዝተረኽብሉ ከምዚ ዓይነት ወስታ ከምመፍትሒ ሓሳብ ምቕራቡ ኢዩ። ንባዓል ነጎዳስ ሓዊ ወስኸሉ ከምዝባሃል፡ እቲ ቀንዲ ዘሕዘነንን ዘገረመንን ኣዝዩ ኣዝዩ ዘሰንበደንን ግን እቲ ዝተዋህበ መልስን እቲ ዝተገብረ ኣታኣላልያ እቲ ጉዳይ ብኣቦመንበር ሰልፊን ብላዕለዎት ሓለፍቲ ሰልፊ ኢዩ።

እዚ ወስታ እዚ ምስተሰንዘረ፡ ብውሕዱ ብውሕዱ ኣቦመንበር ሰልፊ (ንሱ ዝመርሖ ኣኼባ'ውን ስለዝነበረ)፡ ብነድርን ብቑጠዐን ነቲ ሓስብ ክነጽጎን ነቲ ወስታ ዝሰንደወ ባእታ ካኣ እንተዋሓደ ክግስጦን እየ ተጸብየ። ይኹን'ምበር፡ *መጀመሪያ* ኣቦመንበር ሰልፊ ነታ ወስታ ዕሸሽ ኢሉ ምስሓለፉን፡ ኣይተመለሰትን ተባሂሉ ካላኣይ ምስተሓተ ዝሃቦ መልስን ጭራሽ ዘይተጸበኹዎን ዘደንጽውንን ጥራሕ ዘይኮነስ ክሳብ ሕጂ ዋላ ክርዳኣኒ ዘይካኣለ ኢዩ። ***"ኣብ ቋዋምና ስለዘየል ኢዩ፡ ኣገባብ ቃልስና ካኣ ሰላምዊ ኣገባብ ኢዩ'*** ዝዓይነቱ መልሲ ሂቡ። እምበርከ ሓው መስፍንስ ናይ ሞት ፍርዲ ይግበኦ ማለት ድዩ? "***ወርዊሩ ዝሰሓተካስ ምሳ እዝጊ እምበር ኣይምስሉን" ከምዝባሃል፡*** እዚ መልስን ላህጁኡን ምስሰማዕኩ ናይ ባሓቂ ሰንቢደን ኣበይ ዲየ ዘለኩ እለ ኸሓታት ጀሚረ።

ብመሰረቱ፡ እቲ ወስታ ምስ ቁዋምን ኣገባብ ቃልሲ ሰልፊን ዘራኸብ የብሉን። እቲ ወስታ ዝሰንደወ ባእታ’ውን ኣብ ቁዋም ሰልፊ ከምዘየልን እቲ ኣገባብ ቃልሲ ሰልፊን ይፈልጥ ኢዩ። ቅዋማዊ መትከላቱ ብዘየገድስ፡ ሰ.ዲ.ህ.ኤ ንሓው መስፍን ሓጎስ ክቐንጽሎ ኣለዎ ዝብል ናይ ገበነኛ ኣእምርኡ ባህጊ (criminal mind’s intent) ኢዩ ኣቕሪቡ።

እቲ ካልእ ዘገርምን ዘደንጹን ተረኽቦ፡ ዳርጋ ኩሎም ወይ’ውን መብዛሕትኦም ላዕለዎት ሓለፍቲ ሰልፊ ኣብቲ ኣኼባ ነይሮም ጥራሕ ዘይኮነስ፡ እንዳተባራረዩ’ውን ተወሲኾቲ መልስታትን መግለጺታትን ክህቡ ውዒሎም ከንሶም፡ ብዛዕባ እዚ ንሓው መስፍን ንሞት ዝፈርድ ወስታ ዋላ ሓደ ካብኦቶም “እዚስ ኣይግባኣን፡ ነውሪ” ኢሉ ዝተዛረብ ዘይምንባሩ ኢዩ። እቲ ሕቶ ሕቶ ምርዓምን ዘይምርዓምን ስለዝነበረ፡ እቲ መትከል “እንተዘይ ነጸግካዮ፡ ተቀብልካዮ ማለት ኢዩ” (If you don’t reject it, you condone it) ኢዩ።

III. ***ውልቃዊ ምልልስን ሓቅነቱን (the truth about the so called private correspondence):-*** እታ ሳልሰይቲ ኣስካፊት ግን ካኣ ምዝካራ ኣገዳሲት ዝኾነት ብሓድ ኣባል ዝቐረበት፡ “ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ብሓው መስፍን ሓጎስ ትምራሕ ካልእ ሰልፊ ኣላ” ዝዓይነቱ ናይ ግሉ ምስ ሓው መስፍን ዝገበርክዎ ምልልስ (correspondence) ጭብጢ ኣለኒ ተባሂላ ዝቐረበት ሓሳብ እያ። እቲ ባእታ ባዕሉ ብፍቓዱ ምስ ሓው መስፍን ገይረዮ ዝብሎ ናይ ውልቂ ምልልስ፡ ኣብ ኣባላት ስለዘውረዶ፡ ሕጂ ብዛዕብኡ ምዝራብ ሓላል ይመስለኒ። ኣገዳሲ ካኣ ስለዝኮነ። ሓቅታት ናይዚ ቢሂላት እዚ ምፍታሽ ኣገዳሲ ይመስለኒ። ሕቡእ ሰልፊ እኮ ኣላ ኢያ እንዳበልካ ኣብ ውሽጥካ ዝሰራሰር ዘይተጨበጠ ሓሜት ናብ ኣባላት ምዝራው፡ ሳዕቤኑ ምጥርጣራትን ዘይምትእምማንን ኣብ ሰልፊ ብምፍጣር ንውሽጣዊ ሓድነት ሰልፊ ካብ ዝፈታተኑ ሓደገኛ ወስታት ስለዝኮነ፡ ሓቅነቱ ኣብ ምፍታሽ ኣብ ዝገበርክዎ ጻዕሪ፡ እነሆ እቲ ገይረዮ ዝብሎ ውልቃዊ ምልልስ ኣብ ጥብቆ ቀሪቡ። እቲ ሚዛን ናባኻትኩም ይኸውን።

መደምደምታ፡ ልቦናን ዓቕልን ዘድልዮ ጊዜ

ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ናይ ብወለንታ ዝተጠርነፉ ኣባላት ሰልፊ ኢዩ። ስለዝኮነ ካኣ ዝኮነ ባእታ ቅድሚ ዝኮነ ሓላፍነት ይኩን ቦታ ምሓዙ መጀመሪያ ኣባል ኢዩ (you are a member before you become a leader)። ብመሰረት ዓንቀጽ 4.3.2 ቅዋም ሰልፊ፡ ኩሉ ኣባል ማዕረ መሰላት ኣብ ሰልፊ ኣለዎ። እቲ ቀንዲ ብሓደ ጠሚሩ ዘቃልሶም ገመድ ካኣ እቲ ***“ብሓባር ምቅላስ ዝያዳ ኣድማዒ ኢዩ”*** ዝብል እምነት ኢዩ። ስለዝኮነ፡ ንዝኮነ ኣባል ሰልፊ፡ ጉዳይ ሰልፊ ጉዳዩ ሰለዝኮነ ኣብ ጉዳዩ ከም ወዲወሰን ክቖጻር ኣይግበኦን። ውሽጣው ሓድነት ሰልፊ እቲ ናይ ሓባር ጠማሪ ገመድ ስለዝኮነ ንከይልሕልሕን ካብኡ ሓሊፉ’ውን ንከይብተኽ ምክልኻል ናይ ኩሉ ኣባል ሓላፍነትን ጉብኣትን ኢዩ። ተጻብኦ ኣብርእሲ ውሽጣዊ ሕድነት ሰ.ዲ.ህ.ኤ (ካብ ላዕሊ ይበገስ ካብ ታሕቲ ብዘየገድስ) ናይ ምብድሁን ምፍሻሉን ጉዳይ መሰልን ጉብኣትን ነብሲ-ወከፍ ኣባል ኢዩ። ቅዋም ሰልፊ’ውን ነዚ ሓቂ እዚ ኢዩ ዘረጋግጽ። ስለዝኮነ፡ ንቅዋም ዝጥሕሱን ንመባእታዊ መሰላት ኣባል ዝግህሱን ውሳኔታት (ኣብየናይ ጽፍሒ ሰልፊ ይገበሩ ብዘየገድስ) ክውሰዱ ከለዉ ኣይፋል ምባል መሰረታዊ መትከል ሰላማዊ ኣገባብ ቃልሲ ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ምዃኑ ክዝንጋዕ ዘይብሉ ሓቂ ኢዩ። ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፍና ከነድሕን ክንጥቀመሉ ዘለና መሳርሒ ቃልሲ ኢዩ’ውን። ***ሕጂ’ውን ንውሽጣዊ ሓድነት ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ከተሓለልናን ክሳብ መጨረሻን ንጽዓት።***

የቐንየለይ
ገብረ

መወሰኸታ (Addendum): ዕላል ኣብ ቤት/ገዛ ሰ.ዲ.ህ.ኤ.፡ ናይ እዝኒ መርትዖታት ጥራሕ ዘለኒ (የእዛነይ ዝሰምዕ’ዖ) ግን ካኣ ንውሽጣዊ ሓድነት ሰ.ዲ.ህ.ኤ ዝፈታተኑ ኣሰከፍትን ሓደገኛ ወስታት ካብዝብሎም ውሑዳት፡

1. ካብ ገለ ዓበይቲ ላዕለዎት ሓለፍቲ ሰልፊ ኣብ ኣኼባታት ከተረፈ ክስንዘሩ ዝጸንሑ ወስታት ከምእኒ፡ ንኣብነት ንምጥቃስ ፡ “ንሕናን (ሰልፊ ህዝቢ) ጋሸን ባርካን ኮይና ንስ.ዲ.ህ.ኤ. ክንቅጽሎ ንኽእል ኢና”፣ “መዓስ እና ምስጓግ ንጅምር” ኣለዉ ይባሃል። ከምዚ ዓይነት ወስታት ነቶም ኣብመስርሕ ሓድነት ብወገን ሰልፊ ዲሞክራሲ (DP) ሸንኽ ዝመጹን ነቶም ድሕሪ ሓድነት ሰልፊ ዝተጸንበሩን ኣባላት ዘግልል ጥራሕ ዘይኮነስ ነቲ ውዕል ሓድነት ዘፍርስን ንውሽጣዊ ሓድነት ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ብሰንጣቂ ዝሃርምን ኢዩ። ስለዚ እቲ ናይ ሓው መስፍን ሓጎስ ናይ ምውንዛፍ (ብግብሪ ምስጓግ) ውሳኔ ናይዚ ኣተሓሳስባ እዚ ኣካል ኮይኑ ኣብ ግብሪ ንምውዓሉ ዝግብረ ዘሎ ናይ መጀመሪያ

ወግዓዊ ስጉምቲ ክኸውን ይኽእል ኢዩ። እቲ ***“ሰልፊ ዲሞክራሲ (DP) እንታይዶ ሕጀምልና መጽኣም ኢዮም፣ ዘይውሕዳት ኢዮም”*** እንዳተብህለ ዝጋማዳሕ ዘይሓልፍነታዊ ዘረባታት እኳ ኣብ ብዙሕ ኣገጣሚታት ክዝውተር ጸኒሑስ፡ ነቲ ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፊ ብምልሕላሕ ዘይወግዓዊ ምድስካል/ምግላል ኣኸትሉ’ውን ኢዩ። ኣብዚ ክንስተባህለሉ ዘለና ሓቂ ኣሎ። ንሱ ካኣ፡ ሓድነት ናይቶም ክልተ ወገናት (DP and EPP) ሓድነት ናይ ዓላማ፣ ራኢን መጻእን እምበር ናይ *ሓባላት ምድባል* (*matching numbers*) መስርሕ ኣይነበረን። ጉዕዞ ሓድነት ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ከምመስርሕ *“ምድባል ሓባላት”* ገይርካ ምውሳድ ላዓቱ ዝሳሓተ ኣረዳድኣ ሓድነት ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ምልሕላሕ ካብኡ ሓሊፉ’ውን ምብታክ ሓድነት ኢዩ ዘስዕብ።

II. እቲ ናይ ሓው መስፍን ኣባልነት ካብ ሰ.ዲ.ህ.ኤ. ምውንዛፍ ውሳኔ ተክኒካዊ ብቕዓት ዝጎደሎን መሰረታዊ ናይ ኣኼባ ሕግታት ዝጣሓሰ ኢዩ’ውን ነይሩ ይባሃል። ኣብ ንቡር ውሳኔ ንምውሳድ ኣብዝግበር ኣኼባ፡ ቅድሚ ኣኼባ ይኹን ድሕሪ ኣኼባ ድምጽታት ኣይእከብን ኢዩ። ከምኡ እንተተገይሩ ካኣ፡ እቲ በዚ ኣገባብ ድምጺ ዝተወሰነ ውሳኔ ውዱቕ ወይ ንጹግ ይኸውን። ማባ ግን ነዚ መሰረታዊ ኣገባብ እዚ ብምጥሓስ፡ ድሕሪ ኣኼባ ድምጺ ብምእካብ፡ ኢዩ ውሳኔ የሕሊፉ ይባሃል። ስለዚ ናይ ሓው መስፍን ምውንዛፍ ውሳኔ ማባ ንጹግ ክኸውን ይግባእ ማለት ኢዩ።